

De gamle platter fortæller – 45.

DAGBLADETS navnkundige journalist, salige Arne Jensen, skrev i starten af 1970'erne artikelserien "De gamle platter fortæller" om kongeskiverne fra Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab. Det blev til i alt 75 artikler, der blev bragt i *DAGBLADET* i 1972/73. Enkelte af artiklerne blev gengivet op til fugleskydningsselskabets 200 års jubilæum i 1987.

Som en markering af fugleskydningsselskabets 225 års jubilæum, den 28. august 2012, bliver Arne Jensens artikler nu genudgivet. I nogle tilfælde er historien eller ny viden løbet fra artiklerne, men i respekt for Arne Jensen, bliver alle artiklerne bragt, som de i sin tid blev skrevet af den lune journalist. Bortset fra justeringer af diverse trykfejl, er der ikke rettet et komma i Arne Jensens artikler. For at artiklerne til stadighed kan have et opdateret og korrekt indhold i forhold til nutidens læsere, vil der dog i de fleste tilfælde være tilføjet et supplerende efterskrift til de gamle artikler.

Skulle disse tilføjelser eller korrektioner være mangelfulde eller utilstrækkelige, vil det være meget interessant hvis *DAGBLADETS* læsere kan supplere.

Foruden de gamle artikler, har redaktøren på fugleskydningsselskabets hjemmeside, Henrik Brandt, i samarbejde med redaktionsleder på *DAGBLADET* Lars Ahn Pedersen forøget serien med yderligere 25 artikler. De 100 artikler vil blive bragt i *DAGBLADET* i de 100 lørdagsaviser der ligger op til jubilæumsdagen.

Fugleskydningsselskabet officielle betegnelse for de gamle klenodier er "skiver", men i fortsat respekt for Arne Jensens ordvalg, vil vi her bibeholde den oprindelige overskrift.

Interesserede læsere kan læse meget mere om det gamle selskab på www.roskildefugleskydning.dk.

Natmandsdrengen satte ild på det halve Roskilde

En af de største katastrofer, der har ramt Roskilde

Manufakturhandler Carl Andersens fugleskydningsplatte, der har domkirken som motiv og som befinder sig i Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskabs samling på Hotel Prindsen, fører os ad snørklede stier til denne uges emne – en brand i 1735, en af de største katastrofer, der har ramt Roskilde, idet der brændte 86 gårde og huse, et forfærdende tal for en by som dengang knap havde 2000 indbyggere.

Carl Andersen, der blev fuglekonge i 1928, var en af Roskildes store forretningsfolk. Han var født i 1887 i Sydsjælland og kom fra Hillerød til Roskilde, hvor i 1917 for 5000 kr. overtog Roskilde Kontantforretning på hjørnet af Algade og Allehelgensgade efter manufakturhandler H. Asmussen. Carl Andersen drev forretningen til sin død i 1941.

*

Da RK, som forretningen hedder i dag, i 1967 havde 50 års jubilæum, fik firmaet af den nuværende direktør, P.H. Gillesberg, en kopi af en mindetavle, der indtil for få år siden hang inde i gården til Algade, og hvis tekst fører os tilbage til 1700-tallet. Der står:

Jeg blev i Asken lagt
ved Guds retferdig Riis.
Jeg blev igjen opvagt.
Gud ske Lov, Ære og Priis.

Indskriften omtaler branden i 1735. Den opstod den 4. oktober, og den 25. oktober arresteredes en 16-årig natmandsdreng, Nicolai Christian. Han tilstod en række ildspåsættelser, blandt andre den, der forårsagede storbranden. Han var kommet i kast med repræsentanter for datidens uhyggelige

bundfald, om hvem Arthur Fang skriver i sit værk ”Roskilde”: ”At erfare nærmere om disse mennesker er som at stirre ned i et dyb af uhumskhed, fordærv og elendighed. Forholdene, hvorunder de levede og døde, lå hinsides de menneskelige.”

*

Natmanden tog sig af renovationen, blandt andet skorstensfejning, og Nicolai Christian havde i fire år fejlet skorstene for ham. Drengen led under folks foragt, men han ville tage hævn. Maren Farvers i Skomagergade havde ganske vist givet ham to skilling og en snaps, da han fejede hos hende, men han blev forbitret over, at hun ikke ville give ham hendes mands gamle hat.

Tidligt om morgenen den 7. oktober udbrød der ild i Maren Farvers stråttækte baghus. En deserteret soldat havde løftet Nicolai Christian over plankeværket ud mod Bondetinget. Han sparkede hul i den lerklinede mur og satte ild til noget halm i huset. Ilden sprang over Skomagergade, så også dennes sydlige side samt Torvet brændte. Desuden gik det ud over Gullandsstræde, Allehelgensgade og Algade. I Algade brændte nr. 2, RK’s nuværende bygning, men kun baghusene til nr. 4. Desuden gik Domapotekets baglænger og hele kvarteret omkring Vor Frue Kirke med.

Branden var dobbelt tragisk, fordi Roskilde netop fire år i forvejen havde haft en anden storbrand, da der brændte omkring 40 gårde og huse. I 1735 var der mange flere husvilde, og i den kølige efterårsmåned måtte de kampere under uhyggelige forhold ude i byen.

Den sølle natmandsdreng, Nicolai Christian, blev i januar 1737 henrettet på Hestetorvet.

- aj.

*

Efterskrift:

I dag hænger skiverne for de nulevende fuglekonger i Restaurant Håndværkeren, mens de afdøde fuglekongers skiver er deponeret på Roskilde Museum. Carl Andersens skive indgår i museets særlige afsnit for skiverne og historien omkring Roskilde Fugleskydningsselskab.

*

RK – Roskilde Kontantforretning eksisterer ikke mere. På hjørnet af Algade og Allehelgensgade er i dag Matas.

*

I Domapotekets bygning Algade 8 findes i dag herreekviperingsforretningen Jardex, og apoteket er flyttet til Hestetorvet.

- hb.

Artiklen blev bragt i Dagbladet den 3. februar 1973 og den 23. juli 2011